

LEOPOLD SAMSÓ. Fotògraf

“No m’ha agradat mai ridiculitzar ningú en els retrats, sinó copsar el seu esperit”

Entrevista d’Eva Vázquez (planes 2 i 3)

FOTOGRAFIA: ORIOL DURAN

29 Junio, 2024

Leopold Samsó, en un racó del seu estudi del carrer Princesa de Barcelona. ■ ORIOL DURAN

Leopold Samsó. Fotògraf

“Em sento un contemplador més que no pas un fotògraf”

■ Una exposició al Museu de la Fotografia de la Fundació Vila Casas permet descobrir totes les facetes del gran fotògraf dels 70

■ “No he tingut mai la dèria de la fama. Més aviat he estat discret, perquè el fotògraf ha d'anar d'amagat, com si fos un espia”

Eva Vázquez

Barcelona

El Museu de la Fotografia de la Fundació Vila Casas a Torroella de Montgrí inaugura avui, amb el comissariat de Pilar Parcerisas, l'exposició *Tan lluny, tan a prop*, una revisió de la trajectòria de Leopold Samsó, un dels fotògrafs més actius, pulcres i estranyament desconeguts de la generació dels setanta.

Quan va començar a dedicar-se a la fotografia?

Molt jove, als 14 o 15 anys, fent d'aprenent a l'estudi de l'Enric Gras. Hi vaig estar fins que me'n vaig anar al servei militar, i en tornar ja em vaig establir pel meu compte. El Gras era un tècnic molt important, un dels millors. Més que artista, era un gran tècnic. Treballava per a dissenyadors com l'Yves

Zimmermann, tots els que aleshores estaven a la page i que eren molt primmirats. Sempre treballàvem amb màquines de gran format, de 13x18 o 9x12, que són les que faria servir per als meus retrats.

Per tant, va ser un bon aprenentatge per al fotògraf que volia arribar a ser?

Tècnicament hi vaig aprendre molt, tot i que em faltava el concepte, perquè era un nano. Sí que em va anar molt bé per introduir-me en els trucs fotogràfics. El concepte el vaig adquirir més tard, a còpia de fer fotos i de mirar-ne dels altres. La veritat és que em sento un contemplador més que un fotògraf. Em puc passar hores en un passeig mirant la gent com passa.

Era també molt jove quan va obrir el seu propi estudi.

Quan vaig tornar del servei, el

Gras em va ajudar a entrar a Escondido de Oro, que es dedicava a tirar postals. En vaig aprendre molt, també, perquè hi havia uns fotògrafs fixos que no solien firmar mai però que eren grandíssims professionals. M'hi vaig establir mig any, i després ja vaig establir-me. El Gras em va traspassar alguns dels seus clients, i així vaig començar.

Abans distingia la tècnica del 'concepte'. Com el definiria, aquest concepte?

És un estil, una manera de mirar i enquadrar. Saber què t'interessa. Com que no tinc estudis superiors, vaig aprendre molt dels reproduccions dels llibres, sobretot del Renaixement, que m'apassiona: en podria fer classes! Les meves composicions tenen aquesta perspectiva renaixentista, amb l'espai ben definit i la persona posada allà al mig. M'ha servit molt

per als retrats, que vaig començar a fer com una cosa privada. Mai no he volgut cobrar-ne cap. Si me'n demanaven algun, com que eren per a fins culturals, els regalava.

És una fotografia molt pulcra.

La fotografia crec que s'ha de trobar una miqueta, més que buscar-la. A part d'això, pots educar la mirada; en el meu cas, a través dels llibres del Renaixement i de fotògrafs com l'Edward Steichen, l'Arnold Newman o l'Irving Penn, que són els que més m'han influït.

I que també són molt nets i senten la mateixa predilecció pel blanc i negre.

El color el trobo més llamener, més periodístic, però el blanc i negre dona més força a la imatge. Quasi tot el viatge al Marroc, que vaig fer tornant del servei, és en color, amb la Hasselblad,

en el format 6x6, però la pel·lícula era *ektachrome*, que amb el temps es descoloreix. Això ja m'ho va advertir el Català-Roca: “Treballa el negatiu!” Era una persona molt estimada, molt senzilla, no anava mai de geni. Tant ell com en Leopold Pomés van ser referents per a mi.

I després se'n va a Amèrica...

Vaig estar-hi dos anys i mig, anant i tornant per vacances. A la Fundació Vila Casas només n'ensenyo una part, però tinc tot Amèrica fotografiada, des del Canadà fins a les tribus amazòniques. Al Machu Pichu, durant les festes del Sol, hi vaig conèixer en Luis Revenga, el *pope* de l'era socialista, que hi anava amb el fotògraf José Manuel Ferrater. Jo anava amb l'escriptor Joaquim Grau i fèiem un tipus de reportatge tipus *Inter-viu*, per entendre'ns, molt de finals dels setanta. Em vaig haver d'espavilar, perquè acostumat a treballar amb càmera de 9x12, amb tripode i tota la pesca, no tenia experiència en el reportatge. Per això em vaig comprar una Nikon i vaig començar a fer les Rambles, un any i mig, per agafar pràctica. És la Barcelona canalla, que m'interessa bastant més que la Barcelona política. Realment, a mi la política no m'ha interessat mai gaire.

Tota aquesta obra era bastant desconeguda...

Fins que en Manolo Laguillo em va empenyer a posar ordre a l'arxiu, perquè tot això ho tenia en un calaix. Jo ja feia dos o tres anys que vivia molt a Buenos Aires, on tinc casa, i anava d'aquí cap allà fins que als seixanta anys vaig decidir parar, perquè havia començat molt jove i necessitava deixar-ho. Com ho diria? Soc una miqueta vividor, en el sentit que també he volgut gaudir d'altres coses. Així que em vaig donar de baixa del negoci, tot i que tenia molts clients, clients bons: Tolrà, Nicoleta, Nestlé, Danone. D'això havia viscut, i també d'una botiga de modes que vam muntar amb una amiga, la Mercè Ballesster, que som com germans. Veníem roba que anàvem a comprar a l'Índia i a París, sedes molt especials. Ens va anar molt bé, vam vendre moltíssim.

I va ser gràcies a Manolo Laguillo que va prendre consciència de l'obra que tenia al darrere?

Va ser el primer que em va dir: “Home, què fas amb aquest arxiu? Això ho has d'ensenyar!” Jo li havia encarregat, un dia que me'l vaig trobar a l'Ateneu, que em fes quinze còpies digitals. No en volia pas més, i en vaig acabar fent 200 o 400 perquè, quan va veure el que tenia a casa, es va posar les mans al cap. La veritat és que jo ho anava endreçant al calaix i no sabia ni el que tenia.

I se n'ha sorprès?

És clar, perquè jo no exposava mai, o molt poc. Només he fet tres individuals: a Isaac el Cee de Girona, perquè la meua parella de llavors, una alemanya, era molt amiga de Josep Tarrés; a la galeria de la Toni Berini, quan vaig deixar la botiga, i a l'Artur Ramon, el 2022. També he estat en alguna col·lectiva, com la del centenari de Dalí, on em van demanar el retrat que li vaig fer quan jo tenia 19 anys. Dalí em va influir molt en una sèrie de peces surrealistes de principis dels setanta que vaig exposar a *4 punts de vista*, amb el Joan Fontcuberta, el Toni Catany i el Ferran Freixa. Jo encara era al Canadà, i quan vaig tornar ja em vaig dedicar al retrat.

Però la seva principal activitat l'ha dedicada a la publicitat.
N'he viscut sempre. Era una publicitat industrial, no de cara al públic, sinó la que anava adreçada als comerciants perquè triessin els productes. Amb un catàleg tèxtil de la vidua Tolrà, que era un client fortíssim, hi guanyava un milió de pessetes, i en feiem quatre a l'any. En Ferran Barenblit i en Franc Aleu van ser ajudants meus, cinc anys cada un. I també la Consuelo Bautista, molt poc, per a una campanya. I el Pep Àvila,

Tenia un estil molt pulcre per tractar les obres d'art, per això tots els artistes volien treballar amb mi

que llavors estava molt enamorat d'una mexicana parenta de la Frida Kahlo, i s'hi va casar.

La dedicació a la publicitat va deixar a l'ombra la seva obra més personal?

A mi no se'm coneixia gaire. Entre els professionals de la fotografia sí, però públicament, com que no feia exposicions, no tant. No era un personatge, diguéssim, i tenia tanta feina, que no estava per promocionar-me. He anat fent al meu aire. Tampoc la cosa aquesta de la fama no l'he tingut mai. Més aviat he estat discret. Crec que el fotògraf ha d'anar una mica d'amagat, com un espia. Si et coneixen massa, s'hi posen bé. Has de passar desapercebut.

També treballava molt per a artistes.

Com que els reproduïa els quadres perfectes, tots volien treballar amb mi. El primer reportatge va ser del premi de pintura Joan Miró. Va ser a través del meu germà, Octavi Samsó Costa, més gran que jo i molt connectat amb el món artístic.

L'exposició de Leopold Samsó estarà oberta a Torroella de Montgrí fins al 17 de novembre. ■ ORIOL DURAN

Retrat del gaudi

Un estoic a qui li agrada viure en plenitud

Els Samsó tenen les arrels a Caldes de Montbui, on van prosperar gràcies al turisme de balneari, encara que l'alegria no els va durar gaire. "Soc de la branca familiar que s'hi va arruïnar", comenta resignat i al mateix temps orgullós del parentiu amb Joan Samsó, autor d'un estudi de referència, *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública*. Mentre travessem el seu barri per anar a dinar al 7 Portes, d'on és client fidel des de fa anys, parla de la suma de casualitats que han fet que el seu arxiu prodigiós surti a la llum des que Manolo Laguillo el va animar a ordenar-lo i donar-lo a conèixer. D'aquella primera prospecció, en va sortir el portfoli que va preparar Juan Naranjo amb una selecció dels seus retrats de personalitats del món de la cultura (Foix, Brossa, Tàpies, Plensa, Buñuel, Pau Riba, Jannis Kounellis), que al seu torn van animar

Artur Ramon a organitzar-ne una exposició a la seva galeria. Asseguts a taula, Samsó es mostra content i agraït, però elegant com és, no cau ni un moment en el mal gust de la falsa modèstia. "Tinc una visió del món molt estoica. Menjo poc i quasi bé mai carn vermella. I, sobretot, no discuteixo mai." És una filosofia que li ha fet molt de favor per dedicar-se durant prop de cinquanta anys a la fotografia publicitària, alternant-la amb el retrat i el reportatge, gènere gràcies al qual ha viatjat, diu, a quasi quaranta països. Potser és per aquella ruïna primera d'on prové la família, que sent un gran afecte per la gent humil: indígenes, pagesos, cabareters, captaïres, escombriaires, tan presents també al seu arxiu, com el seu rodamón predilecte, l'Ernesto, veí dels carrers del barri, a qui ha dedicat una sèrie que, tota sola, traça un mapa de la humanitat.

També era fotògraf?

Era pintor, però feia de dissenyador. Un personatge especial, un intel·lectual, molt instruït. Es passava el dia llegint. I també era bastant bohemí. Va ser ell qui em va introduir en l'ambient dels músics i els artistes, perquè estava molt connectat amb la gent del Círculo de Arte de Hoy, amb l'Amèlia Riera, el Lluís Bosch Cruañas, l'Owe Pell-sjö. Jo devia tenir disset anys, i allò em fascinava. Va ser també el meu germà qui em va donar les adreces d'uns quants fotògrafs per demanar-los feina, però el primer que vaig visitar, l'Enric Gras, ja em va agafar.

Així de fàcil?

En aquella època, encara que fossis un nano, de seguida trobaves feina. Recordo que, al principi de tenir estudi propi, vaig preparar una carpeta de fotos per anar a veure possibles clients. I generalment els *enganyava*, eh?

De la seva fotografia, s'ha elogiat el tractament de la llum.

La llum artificial l'he fet servir molt en el treball publicitari, és clar, però jo intentava que tot tingués una il·luminació al màxim de natural, i que les dones

Manolo Laguillo va ser el que em va dir: 'Home, què fas amb tot aquest arxiu? Això ho has d'ensenyar!'

no vinguessin ni repentinades ni massa maquillades.

Com aconseguia la complicitat amb el model?

Tenia un petit truc: quan els tenia preparats, els deia que tanquessin els ulls, es relaxaven i pum, els feia la foto. "Ara obre'ls", i pam, una altra foto, i l'expressió ja era una altra. El que no m'ha agradat mai és ridiculitzar ningú, sinó copsar el seu esperit. Sempre que podia, hi conversava abans. Amb Vicente Aleixandre, que ja era molt gran, vam estar parlant dues hores sobre la vida i la mort, i amb Antonio López hi vaig passar tot un matí.

D'aquella Barcelona eufòrica que va retratar entre els setanta i els noranta, què ha quedat?

No hi té res a veure. Crec que Barcelona ha perdut la identitat. El turisme mata el caràcter de les ciutats. És una font d'ingressos, però ha faltat protegir els barris. Del meu carrer, coneixia a tothom; ara, ni els veïns d'escala. La veritat és que en marxaria, però als 78 anys ja no tinc ganes de canviar. ■